

Täysistunto

Perjantai 16.11.2018 klo 13.01—13.32

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi huumausainelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2018 vp
Valiokunnan mietintö StVM 9/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

13.05 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä, jonka mietintöä nyt käsittelemme, huumausainelakiin ehdotetaan muutoksia, jotka kytkeytyvät huumausaineiden määrittelyä ja huumausaineiden lähtöaineiden valvontaa koskeviin Euroopan unionin säädöksiin. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on antanut hyvin ytimekkään, lyhyen mietinnön tästä, mikä on ymmärrettävää, koska aikataulu on hyvin kiireinen. Tämän lain pitäisi tulla voimaan vielä tässä kuussa, ja toisaalta valiokunnan sote-mietinnön käsittely on johtanut siihen, että siellä asiat ovat aika pitkälti kasaantuneet. [Hälinää] Mutta...

Puhemies Paula Risikko: Rauhoitutaan, ja siirrytään kokoustamaan salin ulkopuolelle. Annetaan edustajan kertoa oma näkemyksensä.

Arvoisa puhemies! Tämä aihepiiri on kuitenkin tärkeä, ja esitys on tärkeä, ja siksi haluan tästä käyttää puheenvuoron.

Huumekauppa on rajat ylittävää rikollisuutta, jonka torjumiseksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Huumekaupan painopiste on siirtynyt yhä voimakkaammin kaduilta verktoon, ja innovatiiviset huumetehtailijat tuottavat markkinoille yhä uusia ja usein erittäin vaarallisia muuntohuumeita. Tämän seurauksena huumeet ovat levinneet ympäri Suomen niin kaupunkien kuin maaseudullekin, ja huumausainekuolemat ovat olleet kasvussa jo kolmatta vuotta peräkkäin. Parin viime vuosikymmenen aikana järjestäytynyt rikollisuus on kasvanut. 2000-luvulle tultaessa rikollisia jengejä oli kahdeksan, ja nyt niitä on lähes 90, ja huumeekauppa perintöineen ja kiristämisineen on niiden käsissä.

Tässä kilpajuoksussa rikollisten kanssa tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä, johon tämä esitys kytkeytyy, ja yhä nopeampaa viranomaistoimintaa. Kuitenkin YK:n tai EU:n päätöksenteko kielletyn huumausaineen määrittelyssä on osoittautunut liian kömpelöksi ja hitaaksi, ja sen vuoksi Suomessakin säädettiin vuonna 2011 menettelystä, jolla valtioneuvoston asetuksella voidaan nimetä uusia terveydelle vaarallisia huumausaineita, ja sen jälkeen näitä on määriteltä yhteensä 63. Suomessa metamfetamiinia käytetään enemmän kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

muualla Euroopassa, ja A-klinikoilla nähdään aiempaa huonokuntoisempia asiakkaita, joilla on intensiivisiä pelkotiloja, psykooseja ja aggressiivista käytöstä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkijat ovat ehdottaneet, että huumeiden käytön rangaistavuudesta pitäisi luopua, ja he ovat perustelleet sitä sillä, että rangaistus toimii huonosti käytön ja sen haittojen ehkäisemisessä, ja sillä, että rangaistus sopii huonosti nyky-yhteiskunnan arvomaailmaan. Rangaistavuudesta luopuminen vaikeuttaisi kuitenkin merkittäväällä tavalla juuri poliisin keinoja puuttua huumausainerikollisuuteen ja myös huume-koukussa olevan henkilön auttamista. Järjestäytyneiden rikollisryhmien merkitys huumausainerikollisuudessa on huomattava, ja vaikka Hollannissa miedot huumeet on laillistettu, rikollisjengit pyörittävät siellä huumebisnestä, jonka seuraukset näkyvät myös täällä Suomessa markkinoilla.

Huumeidenkäytön dekriminialisointi antaisi mielestäni sen väärän signaalin, että se ei ole vahingollista itselle tai läheisille. Käyttörikoksestahan seuraa henkilölle sakkorangaistus ja nuorelle ensikertalaiselle puhuttelu. Poliisi voi antaa myös huomautuksen. Huumausainerikollisuuden ja huumeriippuvuuksien torjunnan eturintamassa on oltava rikosoikeuden keinot yhdistettynä sosiaali- ja terveydenhuollon keinoihin. Poliisin ja terveydenhuollon yhteistyötä tarvitaan, jotta voidaan juuri hoitoonohjaukseen panostaa. Huumeongelman torjunnassa tarvitaan sekä tarjonnan että kysynnän vähentämistä eli huumerikollisuuden torjuntaa ja huumeettoman elämän valintojen tukemista.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys, jota nyt käsittelemme, joka on melko monimutkaiseen EU-säädöstöön kytkeytyvä, on mielestäni kannatettava, aivan niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä todetaan, mutta todellakin keskustelu huumausaineiden torjunnasta on kyllä tällä hetkellä vielä entistäkin ajankohtaisempaa.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan muutama vastauspuheenvuoro tähän.

13.10 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tähän samaan keskusteluun nostaa esille lasten ja nuorten lisääntyneen huumeidenkäytön. Osallistuin aivan äskettäin vanhempainiltaan, jossa olivat peräti viiden eri koulun vanhemmat läsnä, ja vanhempainillan aiheena oli nimenomaan nuorten päihteidenkäyttö. Siellä oli paikalla puhumassa poliisi, päihdetyöntekijöitä, lastensuojelun ammattilaisia ja vanhemmat itse. Se valtava huoli, mikä vanhemmilla tänä päivänä on, liittyy nimenomaan siihen, että yhä nuoremmat lapset — puhun lapsista, 11—12-vuotiaista lapsista — sekä teinit pääsevät käsiin huumeisiin entistä helpommin ja se kynnys huumeidenkäytön aloittamiseen on mataltunut huomattavasti. Tämä näkyy esimerkiksi omassa kotikaupungissani Espoossa niin, että siinä vaiheessa sitten kun on ajokortti ja pääsee ajamaan, rattijuopumusten joukossa jo peräti puolet — puolet — tuomioista liittyy nimenomaan ei alkoholin käyttöön vaan huumeiden käyttöön. Tilastollisesti tämä on muuttunut huomattavasti siitä, mitä vielä vaikka pa kymmenen vuotta sitten oli. Huumeita myöskin kaupitellaan avoimesti, ja poliisin resurssit puuttua tähän ovat hyvin niukat. [Puhemies koputtaa] Samoin hoitoonohjaus tänä päivänä [Puhemies: Aika!] ei ole niin ripeää kuin pitäisi, ja tämä on sellainen keskustelu, jota meidän Suomessa täytyy rehellisesti käydä.

13.12 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyse siis uusista psykoaktiivisista aineista eli niin sanotuista muuntohuumeista. Uusia psykoaktiivisia aineita on satoja. Vuonna 2014 niitä oli yli 400, ja uusia aineita tulee koko ajan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

lisää. Itse asiassa tämä ongelma kilpistyy kyllä aika vahvasti yhteen maahan maailmassa, ja se maa on Kiina, joka ei ole näitä kyseisiä aineita kieltänyt ja missä ne ovat laillisia, ja sitä kautta itse asiassa tämä bisnes pyörii maailmassa hyvin vahvasti. Tässä olisi paikka, missä pitäisi itse asiassa saada painetta Kiinan suuntaan, että he myös kieltäisivät muuntohuumeiden valmistuksen, välityksen ja niiden aineosien myynnin. Sieltä nämä ongelmat ennen muuta tulevat. Tämä on nopeasti räjähtänyt: vielä 2000-luvun alussa Tullilaboratoriossa tunnistettiin vain muutamia kymmeniä ja nyt yli 200 näitä aineita, ja näitä tulee koko ajan lisää.

13.13 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on tämä asia käsitelty, ja lakiesityksen mukaan EU:ssa on katsottu, että uusia huumausaineita tulee ottaa YK:n päätöksentekoa nopeammin huumausainevalvontaan.

Nostan myös itse esille tässä nuorten tilanteen. Omassa kotikaupungissani Espoossa todettiin, että 13—16-vuotiaita jäi todella paljon kiinni niin sanotusti huumeeseulassa, ja tämä päihteidenkäyttö tuli yllätyksenä niin kotikaupungilleni Espoolle kuin myös lastensuojelun työntekijöille.

Kyllähän tämä tilanne on hälyttävä, mutta ei ainoastaan nuorten kohdalla. Olemme myös viime aikoina lukeneet, mitä hoitoalalla tapahtuu. Myös siellä on tilanteita, että hoitaja jää kiinni vaikkapa huumeidenkäytöstä tai siitä, että on vienyt osastolta lääkkeitä. Olikin hyvin tärkeää, että myös siihen asiaan kiinnitetään huomiota. Meillä on Sora-lainsäädäntö, joka mahdollistaa muun muassa opintojen päättämisen, jos tällaisia tilanteita tulee vastaan. Milloin keskustellaan siitä, että myös hoitoalan työntekijöiden huumeeseulat tarkistetaan?

13.14 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muuntohuumeet ovat lähtöisin itse hänestä — sitä sanaa en sano nyttien täällä ääneen. Muuntohuumeet ovat siinä mielessä äärimmäisen vaarallisia, että ne tappavat tällä hetkellä hyvin herkästi. Yhä enemmän tulee huumekuolemia sen takia, että aineita ei osatakaan sitten ottaa niin vähän, että tulisi vain miellyttävä olo taikka sitten zombiolo, mitä tulee. Mutta silloin kun ihminen koukuttuu, sen jälkeen me olemme aika lailla vellovassa vedessä täällä Suomessa. Nimitäin meillä on olemassa kahdenlaista hoitoa, meillä on lääkkeitöntä hoitoa ja lääkkeellistä hoitoa. Silloin kun me käytämme lääkkeellistä hoitoa eli niin sanottua korvaushoitoa, on tilanne se, että kun lääkäri kirjoittaa reseptin lääkkeelle, henkilö on puhdas pulmunen, mutta kun sama henkilö ostaa saman aineen katukaupasta, henkilö on rikollinen. Vaikutus on näillä aineilla koko ajan sama, esimerkiksi liikenteessä. Huumausainekeskustelu ei saa loppua tähän päivään. Tätä on jatkettava. Meillä Vaasassa nuorimmat käyttäjät ovat 11-vuotiaita.

13.15 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä puhutaan tärkeästä asiasta. Ensinnäkin on semmoinen havainto ylipäätään huumeetuotannosta maailmassa, että monia huumeita tuotetaan maailman kriisialueilla, Afganistan on tästä esimerkki, ja kun nämä kriisit ja kriisitalous saataisiin kuriin, niin päästäisiin johonkin hyödyllisempään tuotantomuotoon näillä alueilla.

Mutta olen edustaja Heinosen kanssa samaa mieltä siitä, että Kiina on tässä todellinen ongelma, ja olen usein ajatellut, että Euroopan unionin ulkopolitiikan suhteessa Kiinaan pi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

täisi kattaa myös nämä muuntohuumelaboratoriot ja kaikki se paha, mitä siellä tapahtuu, ja miten sieltä tullaan markkinoille myöskin Eurooppaan. Nämä ovat todellinen ongelma.

Sitten, arvoisa puhemies, aivan viimeisenä havaintona: Joissain maissa tehdään jotakin oikein. On tämä Islannin malli, jossa islantilaisten nuorten kohdalla sekä alkoholin että huumeiden käyttö on vähentynyt — on tullut harrastusmahdollisuuksia, on tullut vaihtoehtoja. Ehkä meidän pitäisi oppia tästä Islannin mallista jotakin, mitä siellä on tehty oikein nuorten kanssa. [Maria Guzenina: Hyvä idea! — Antti Rinne: Hyvä idea!]

Puhemies Paula Risikko: Myönnän kolme vastauspuheenvuoroa, ja sitten mennään puhujalistalle, koska meillä on aika rajattu. Kurvinen, Tanus, Räsänen.

13.16 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä EUnormin täytäntöönpano meidän kansalliseen huumausainelakiimme mahdollistaa tämmöisen vähän laajemman huumausainepoliittisen keskustelun käymisen, ja voin jakaa kollegojen yli puoluerajojen huolen, joka täällä on jo ilmaistu. Myös meillä maaseudulla, Pohjanmaan lakeuksilla nuorten huumeongelma kasvaa. Voi sanoa melkein, että ennen puhuttiin nuorten pussikaljoittelusta ja joskus tulee jopa ikävä niitä vanhoja aikoja, kun tiedetään, miten paljon ilmenee näitä tapauksia, jo ihan peruskouluikäisillä nuorilla huumausainneiden käyttöä.

En kannata huumausainneiden käytön rangaistavuudesta luopumista, en kannata dekriminialisointia, mutta itse näen, että kyllä tätä ongelmaa täytyy käsitellä ennen kaikkea sosiaali- ja terveyskysymyksenä, sosiaalipoliittisena kysymyksenä. On myös tärkeää, että huumeongelmaiset voivat tulla kertomaan poliisille diilereistä ja kauppiaista pelkäämättä liikaa seuraamuksia.

Ja yhteisöllisyyttä tarvitaan juuri sillä tapaa kuin edustaja Haavisto hyvin sanoi: pitää saada järkevää tekemistä ja muuta sisältöä elämään kuin se, että on pää sekaisin, ja hyviä harrastuksia.

13.17 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin tärkeä ja kannatettava aloite, ja niin kuin tässä aiemmissa puheenvuoroissa on tullut jo esiin, totta kai lähtömaat, niin Afganistan kuin Kiina, näine systeemeineen pitäisi saada vastuuseen ja lopettamaan. Mutta seuraavaksi ajattelisin kyllä meidän Suomen poliisivoimia: Meillä tarvitsisi olla reilusti enemmän resursseja myös siihen, mitä liikkuu kadulla ja konserttien ja tapahtumien kulmilla. Nyt on sellainen tilanne, että siellä sanotaan, että no kaikkihan tietävät, että aineita liikkuu ja niitä on erittäin helppo saada meidän kaduilla, olipa kuinka nuoresta tai pienestä lapsesta kyse. Näin ei saisi olla, eli käytännön asiaan tarttumiseen pitää saada voimavaroja lisää.

Sitten heittäisin ministeriölle: Voisiko ajatella, että olisi jonkinlaista kampanjointia nuoriin ja lapsiin suunnattuna, nimenomaan näiltä, jotka ovat olleet koukussa huumeiden kanssa, että tulisi painotus, että sitä ensimmäistään kokeilua ei saisi aloittaa?

Sitten tämä vanhemmuuden vahvistaminen ihan niin kuin Islannista on tullut, ja tähän heittäisin, kun eilen oli tuolla Kansalaisinfossa ”Yksinäisyyden monet kasvot”, että meillä Suomessa 8-vuotiaista 5 prosenttia on lapsia, jotka kokevat, että he ovat aina yksin — 5 prosenttia 8-vuotiaista. Tämä näkyy 18-vuotiaiden reagoinnissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

13.19 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kilpajuoksu uusien muuntohuumeiden markkinoilletulon kanssa on todellakin haasteellista, ja paitsi että tässä tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja tässä tarvitaan poliisin resursseja, tässä tarvitaan myös Tullin resursseja. Tullillahan on erittäin tärkeä tehtävä huumeiden maahantulon torjunnassa.

Sitten edustaja Haavistolle totean, että Tutkas teki tänä syksynä opintomatkan Islantiin, ja todellakin tämä oli siellä fokuksessa, millä tavalla islantilaiset ovat onnistuneet nuorten hyvinvoinnin parantamisessa ja aivan merkittävässä tuloksissa, mitä siellä on saatu esimerkiksi nuorten päihteidenkäytön suhteen. Kun kysyin, että mikä oli se yksi avain, tärkein avain, niin se oli se, että siellä säädettiin nuorten kotiintuloajoista, siis aivan yhteisölliset säännökset siitä, [Puhemies koputtaa] mihin aikaan täytyy minkäkinikäisten nuorten tulla kotiin.

Puhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistalle, ja meillä on aikaa 5 minuuttia käydä listaa, ja sen jälkeen sitten joudumme keskeyttämään, koska meidän pitää saada määrättyjä asioita täällä eteenpäin. Ainakin edustaja Heinonen ja Kulmala ehditään ottaa.

13.20 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua asiasta. Niin kuin edustaja Räsänen toi esille, vuonna 2011 tätä uudistettiin tietyllä tavalla tällaiseen valmistustapa- tai aineutraaliin suuntaan, mikä oli oikea suunta, jolloin voidaan nopeammin reagoida näihin tilanteisiin.

Tämä esitys on siis osa EU:n uutta psykoaktiivisia aineita koskevaa lainsäädäntöä eli niin sanottuja muuntohuumeita koskevaa lainsäädäntöä. Näistä itse asiassa, niin kuin tuossa debatissa totesin, valtaosa tulee Kiinasta, ja edustaja Haavisto toi esille sen, että pitäisi vahvistaa ulkopoliittisia toimia sen eteen, että Kiina kieltäisi ne. Ihan tässä tällä viikolla itse asiassa muistan lukeneeni uutisen, jossa kerrottiin Postin vielä jollain tavalla tukevan Kiinasta tapahtuvaa tuontia Suomeen, eli postimaksut ovat sieltä alhaisempia. Nyt tietysti tulee siihen liittyvä kysymys, että onko tällaiseen toimintaan mitään perusteita ja voitaisiinko jopa tällaisella keinolla hidastaa sitä. Näistä osa on ymmärtääkseni myös sellaisia, että saatetaan tilata tiettyjä ainesosia, ja se toteutuu sitten tämän kautta.

Tilanne on muuttunut nopeasti. 2000-luvun alussa Tullilaboratoriossa tunnistettiin vuosittain vain noin parisenkymmentä eri ainetta, nyt noin 200. Tämä esitys on tarpeellinen, Poliisihallitus totesi, että kyse on välttämättömistä muutoksista.

2014 asti meillä Suomessa näitä muuntohuumeita kontrolloitiin kahdessa eri lainsäädännössä. Tämä muun muassa lääkelakiin nojautunut malli kuitenkin kyseenalaistettiin 2014 EU:n tuomioistuimen kautta, ja syntyi tilanne, että osa ei enää tietyllä tavalla ollutkaan laittona. Tuossa lääkelaiissa oli kirjattuna 153 lääkelaiilla valvottua ainetta. Nyt tämä uudistetaan ja korjataan tässä kiireellisessä lainsäädännössä.

Uusia psykoaktiivisia aineita eli muuntohuumeita on satoja. Niitä oli vuonna 2014 yli 400. Mikä määrä on tällä hetkellä, sitä todennäköisesti me emme ainakaan lainsäätäjänä tiedä, ja sen takia pitää olla riittävät mahdollisuudet puuttua näihin. Huoli myös uusien syntettisten opioidien määrästä on ilmeinen. Nämä ovat itse asiassa vielä muuntohuumeita-kin vaarallisempia, ja näyttää siltä, että me lainsäätäjät olemme aina askeleen perässä, ja sen takia tällainen valmistustapaneutraali ja aineutraali lainsäädäntö on ainoa vaihtoehto näissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Ja yksi puheenvuoro keritään ottaa, edustaja Kulmala.

13.23 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi huumausainelakia. Esityksen mukaisesti huumausaineiden määrittelyä ja huumausaineiden lähtöaineiden valvontaa koskevia Euroopan unionin säännöksiä, joihin laissa viitataan, on kumottu, ja laissa viitattaisiin niiden tilalle säädettyihin uusiin säännöksiin. Tein tästä asiasta kirjallisen kysymyksen sekä toimenpideoitteen jo vuonna 2016. Onkin erinomainen asia, että tämä on nyt menossa maaliin. Meidän olisi pikaisesti ryhdyttävä toimiin, että huumausaineiden geneerinen luokittelu otetaan käyttöön myös Suomessa. Tämä lakiesitys on osa sitä ja tämänkin vuoksi erittäin kannatettava. Kun aine on määritelty huumausaineeksi, sen tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on huumausainelain yleiskiellon mukaan kielletty.

Suomessa sen arviointi, onko tiettyä uutta markkinoille ilmaantuvaa ainetta pidettävä huumausaineena tai kuluttajamarkkinoilta kiellettyinä psykoaktiivisena aineena, tapahtuu ainekohtaisesti. Haasteellisuutta tämän ainekohtaisen luokittelumallin kannalta tuo se, että tekemällä pieniä muutoksia kiellettyyn aineeseen saadaan aikaan uusi aine, joka puolestaan pitää luokitella kielletyksi aineeksi, jotta sen käsittely olisi kiellettyä, ja tällaisia uusia niin sanottuja sukulaisaineita tulee markkinoille kohtalaisen nopeaan tahtiin erityisesti Aasiasta. Järjestelmän tehostamiseksi on toisinaan ehdotettu aineiden niin sanotun geneerisen luokittelun käyttöönottoa, ja tällainen luokittelu onkin otettu käyttöön eräissä maissa.

Huumausaineiden geneerisessä luokittelussa on kysymys siitä, että aineita luokitellaan ja kielletään ainekohtaisen luokittelun asemasta aineperheittäin samanlaisen kemiallisen rakenteen myötä. Tällainen luokittelu olisi valvontaviranomaisen näkökulmasta varsin tarkoituksenmukainen, sillä se mahdollistaisi nopean reagoinnin uusiin aineisiin ja toimenpiteisiin ryhtymisen, kuten aineen pois oton ja hävittämisen ilman että kunkin yksittäisen aineen osalta on etukäteen täytynyt suorittaa juuri sitä koskeva arviointi ja luokittelu.

Taustalla oleva ongelma on tiedossa, ja siihen on myös puututtu. Myöskään ajatus geneerisestä luokittelusta ei ole uusi. Aineiden geneerinen luokittelu ei kuitenkaan ole yksiselitteistä edes kemian ja farmakologian asiantuntijoiden piireissä, eikä tällainen määrittely todennäköisesti täyttäisi esimerkiksi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimuksia.

Se, mitä pidetään huumausaineena, perustui pitkään YK:n kansainvälisten yleissopimusten huumausainelistoihin, joita on täydennetty muutaman vuoden välein. Kun kansainvälisten sopimusten huumausainetilastojen täydentäminen on verraten verikkaista, omakuttiin EU:n piirissä tätä järjestelmää täydentävää sääntelyä jo vuonna 1997. Nytemmin keskeisin EU-instrumentti on uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskiarvioinnista ja valvonnasta annettu neuvoston päätös. Päätöksen mukaisesti jäsenvaltiot ilmoittavat havaitsemistaan uusista psykoaktiivisista aineista varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmässä. Neuvosto voi päättää aineen ottamisesta huumausainevalvontaan. Myös tämän järjestelmän piirissä huumausaineiksi katsotut aineet todetaan kansallisesti huumausaineasetuksen liitteessä 3.

Näitä järjestelmiä täydennettiin huumausainelaisissa vuonna 2011 kansallisella arviointijärjestelmällä. Sen mukaan EU:n varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmään ilmoitetut aineet voidaan Suomessa tutkia ja katsoa huumausaineiksi. Kansallisesti huumausaineiksi määritellyt aineet ja valmisteet luetellaan huumausaineasetuksen liitteessä 4. Suomessa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2018 vp

kuten eräissä muissakin maissa, hitaasti toimivan kansainvälisen huumausaineeksi toteamisprosessin ohella on hyödynnetty myös lääkelainsäädäntöä. Lääkelain järjestelmän piirissä uusia huumaustarkoituksessa käytettyjä aineita on voitu melko nopeassa arvioinnissa katsoa lääkkeiksi. Näin niihin on voitu kohdistaa lääkkeitä koskevaan sääntelyyn sisältyviä kontrollikeinoja ja vastuusäännöksiä, mukaan lukien lääkelain 98 §:n lääkerikkomusta koskeva ja rikoslain 44 luvun 5 §:n rangaistussäännös. Aine on voitu luokitella lääkelain nojalla lääkeaineeksi jopa muutamassa viikossa.

Lääkelainsäädännön perustehtäviin ei kuitenkaan varsinaisesti kuulu toimia huumaavien aineiden kontrollin välineenä. Vuodelta 2014 oleva EU-tuomioistuimen ratkaisu vahvisti tätä peruslähtökohtaa. Ratkaisussa katsottiin, että tiettyjä synteettisiä kannabinoideja ei voitu pitää niin sanotun lääkedirektiivin 1 artiklan mukaisen lääkkeen määritelmän piiriin kuuluvina. Tämän johdosta huumausainelain sääntelyä täydennettiin vastikään vuonna 2014 järjestelmällä, jossa uudet huumaantumistarkoituksessa käytettävät aineet voidaan luokitella kuluttajamarkkinoilla kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi. Uusia markkinoille tulleita muuntohuumeita voidaan tässä järjestelmässä ottaa valvontaan alle kuukaudessa. Järjestelmällä pyritäänkin turvaamaan yhteiskunnan reagointimahdollisuudet nopeasti muuttuviin muuntohuumemarkkinoihin. Myös rikoslain 44 lukua täydennettiin kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomista koskevalla 5 a §:llä.

Psykoaktiivisia aineita käytetään myös teollisuudessa ja tutkimuksessa esimerkiksi lääkkeiden vaikuttavina aineina. Osalla psykoaktiivisista aineista onkin merkitystä myös EU:n sisämarkkinoiden ja sitä koskevan oikeuden kannalta. Kansalliset rajoitukset, jotka vaihtelevat jäsenvaltiosta ja aineesta riippuen, voivat haitata näiden aineiden kauppaa lailisiin tarkoituksiin. KKP-aineita koskevassa sääntelyssä tehokkaan valvonnan tavoitetta on toteutettu muun ohella siten, että kun kansallisessa huumausaineeksi luokittelussa lähdetään huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 e kohdassa siitä, että aineen tulee olla terveydelle vaarallinen, on saman pykälän 3 momentin mukaan kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden osalta tältä osin riittävää jo se, että aine voi olla terveydelle vaarallinen.

Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin hyvänä ja ajankohtaisena, ja onneksi tämä on tulossa voimaan.

Puhemies Paula Risikko: Aikataulusyistä keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.